

GEOGRAFIJA

Valstybinio brandos egzamino II dalies užduotis
Pagrindinė sesija

2026 m. birželio 3 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę ir vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Užduoties sąsiuvinio viduryje yra spalvota įkliaja su šaltiniais, reikalingais atlikti užduotis. **Kad būtų patogiau naudotis šia įkliaja, ją galite išplėsti iš užduoties sąsiuvinio.**
4. Per egzaminą galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu rašikliu, pieštuku, naudotis trintuku, liniuote, matlankiu.
5. Atsakymus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietas juodraščiui. Jei esate tikri dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
6. **Atsakymų lape** rašykite **tik juodai arba mėlynai** rašančiu rašikliu tvarkingai ir įskaitomai. Atsakymų lape nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis.
7. Atsakymų lape atsakymus įrašykite tam skirtose vietose. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
8. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
9. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
10. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

1 struktūrinis klausimas. Remdamiesi A, B, C šaltiniais (p. 7) ir žiniomis, atlikite 1.1–1.6 užduotis.

1.1. Nustatę, koks yra žmogaus socialinės raidos indeksas¹ (ŽSRI) Čilėje, Egipte ir Madagaskare, išrikiuokite šias valstybes nuo aukščiausio iki žemiausio ŽSRI (A šaltinis).

Juodraštis

.....

(2 taškai)

1.2. Palyginę Šiaurės Amerikos ir Lotynų Amerikos valstybių ŽSRI, nurodykite, kuriame regione ŽSRI yra aukštesnis (A šaltinis).

Juodraštis

.....

(1 taškas)

1.3. Daugumos Afrikos žemyno valstybių ŽSRI yra labai žemas. Remdamiesi B šaltiniu, nustatykite, kurioje iš pateiktų Afrikos valstybių labiausiai ribotos galimybės laiku gauti gydytojo konsultaciją ir kurioje mažiausiai gyventojų moka skaityti ir rašyti.

Juodraštis

Labiausiai ribotos galimybės laiku gauti gydytojo konsultaciją

Mažiausiai gyventojų moka skaityti ir rašyti

(2 taškai)

1.4. Remdamiesi B šaltiniu, nustatykite, kuri iš pateiktų valstybių yra labiausiai išsivysčiusi ekonominiu ir socialiniu požiūriu. Atsakymą pagrįskite² dviem teiginiais.

Juodraštis

Valstybė

Pagrindimas

1.

2.

(3 taškai)

1.5. Kaip tarptautinės organizacijos padeda mažinti ekonominę ir socialinę nelygybę silpnai išsivysčiusiose Afrikos valstybėse? Nurodykite vieną būdą.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

¹ žmogaus socialinės raidos indeksas – wskaźnik rozwoju społecznego – индекс человеческого развития – индекс соціального розвитку людини

² pagrįsti – uzasadnić – обосновать – обґрунтувати

- 1.6. Remdamiesi C šaltiniu, suformuluokite tris išvadas, kaip pasaulio valstybių ekonominio ir socialinio išsivystymo lygis susijęs su lyčių lygybe³. Nurodykite po vieną C šaltinyje esančią valstybę, kuri tinka tai išvadai pagrįsti.

Juodraštis	
1 išvada
.....
.....	Valstybė
2 išvada
.....
.....	Valstybė
3 išvada
.....
.....	Valstybė

(6 taškai)

- 2 struktūrinis klausimas. Remdamiesi D ir E šaltiniais (p. 8) ir žiniomis, atlikite 2.1–2.6 užduotis.

- 2.1. Lentelėje pateikti duomenys iliustruoja, kaip pasikeitė kai kurių Europos Sąjungos valstybių ekonomikos sektorių struktūra 2015–2024 m. laikotarpiu. Nurodykite vieną pokytį, įvykusį **visose** lentelėje pateiktose valstybėse. Paaiškinkite, ką rodo šis pokytis apie šalių ekonominę raidą.

Europos Sąjungos valstybių ekonomikos sektorių struktūra 2015 m. ir 2024 m.

Valstybė	Žemės ūkis, proc. BVP*		Pramonė, proc. BVP		Paslaugos, proc. BVP	
	2015 m.	2024 m.	2015 m.	2024 m.	2015 m.	2024 m.
Liuksemburgas	0,2	0,2	11,5	9,7	88,3	90,1
Vokietija	0,7	0,9	25,9	25,6	73,4	73,5
Lietuva	3,4	2,6	27,0	23,4	69,6	74,0
Lenkija	2,5	2,5	31,0	27,2	66,5	70,3
Bulgarija	4,1	2,4	24,0	21,1	71,9	76,5

* Bendrojo vidaus produkto dalis (proc.), kurią tais metais sudarė tam tikras ekonomikos sektorius.

Juodraštis	
Pokytis
.....
Paaiškinimas
.....

(2 taškai)

³ lyčių lygybė – równość płci – гендерное равенство – рівність статей

- 2.2.** Pramonės ir paslaugų sektoriaus įmonės plėtojamos⁴ tam tikrose vietovėse⁵. Jų išsidėstymą lemia įvairūs gamtiniai, socialiniai, ekonominiai veiksniai⁶. Įvardykite po vieną veiksnį, lemiantį⁷ pramonės ir paslaugų sektorių išsidėstymą lokaliu lygmeniu (mieste ar savivaldybėje) ir regioniniu lygmeniu (skirtinguose Lietuvos arba Europos valstybių regionuose). Kiekvieną veiksnį pagrįskite Lietuvos arba Europos valstybės pavyzdžiu. Paaiškinkite, kaip šis veiksnys veikia ekonomikos augimą.

Juodraštis

Lokalus lygmuo (mieste ar savivaldybėje):

Veiksnyss
 Pavyzdys

.....

Paaiškinimas

.....

Regioninis lygmuo (skirtinguose Lietuvos arba Europos valstybių regionuose):

Veiksnyss

Pavyzdys

.....

Paaiškinimas

.....

(6 taškai)

- 2.3.** Remdamiesi D šaltiniu, nustatykite, kuriame Vokietijos regione – Rytų Vokietijoje ar Vakarų Vokietijoje – didesnis nedarbo⁸ lygis. Paaiškinkite, kodėl taip yra.

Juodraštis

Regionas

Paaiškinimas

.....

(2 taškai)

⁴ plėtoti – rozwijać – развивать – розвивати

⁵ vietovė – miejscowość – местность / территория – місцевість

⁶ veiksnys – czynnik – фактор – чинник

⁷ lemiantis – decydujący – определяющий – визначальний

⁸ nedarbas – bezrobocie – безработица – безробіття

- 2.4. Remdamiesi D šaltinyje pateiktais duomenimis apie pagrindinius Vokietijos prekybos partnerius 2023 m., paaiškinkite, kokią įtaką tarptautinė prekyba daro Vokietijos ekonomikai.

Juodraštis

.....

.....

.....

(1 taškas)

- 2.5. Kodėl Vokietijos ekonomikos augimo sulėtėjimas ir didėjantis nedarbas gali turėti įtakos ne tik Vokietijai, bet ir visai Europos Sąjungai?

Juodraštis

.....

.....

.....

(1 taškas)

- 2.6. Remdamiesi E šaltiniu, nurodykite du veiksnius, dėl kurių Europos Sąjungos ir Brazilijos prekyba šiame šaltinyje pristatoma kaip netvari⁹. Pasiūlykite priemonę, kaip būtų galima sumažinti neigiamas Europos Sąjungos ir Brazilijos prekybos pasekmes.

Juodraštis

Veiksniai:

1.

2.

Priemonė

.....

.....

(3 taškai)

- 3 struktūrinis klausimas.** Remdamiesi F, G šaltiniais (p. 9) ir žiniomis, atlikite 3.1–3.7 užduotis.

- 3.1. Remdamiesi F ir G šaltiniais, nurodykite, iš kurio atsinaujinančio energijos išteklius¹⁰ 2023 m. buvo pagaminta mažiausiai elektros energijos Europos Sąjungoje ir iš kurio – Lietuvoje.

Juodraštis

Europos Sąjungoje

Lietuvoje

(2 taškai)

⁹ netvari – nietrwała – неустойчивая – нестала, нестійка

¹⁰ atsinaujinantis energijos išteklius – odnawialne źródło energii – возобновляемый источник энергии – відновлюваний енергетичний ресурс

- 3.2.** Remdamiesi G šaltiniu, palyginkite Lietuvos elektros energijos gamybą 2020–2023 m. ir 2024 m. Nurodykite pokytį, įvardykite jo priežastį ir aprašykite bent vieną šio pokyčio poveikį Lietuvos energetikos sistemai.

<p>Juodraštis</p> <p>Pokytis</p> <p>.....</p> <p>Priežastis</p> <p>.....</p> <p>Poveikis</p> <p>.....</p>

(3 taškai)

- 3.3.** Kaip atsinaujinančių išteklių energetikos plėtra¹¹ Lietuvoje gali paveikti aplinkos būklę ir šalies energetinį saugumą?

<p>Juodraštis</p> <p>Poveikis aplinkos būklei</p> <p>.....</p> <p>Poveikis energetiniam saugumui</p> <p>.....</p>

(2 taškai)

- 3.4.** Nurodykite dvi problemas, su kuriomis gali susidurti Lietuva dėl didėjančios vėjo ir saulės energijos dalies elektros energijos gamyboje.

<p>Juodraštis</p> <p>1.</p> <p>2.</p>

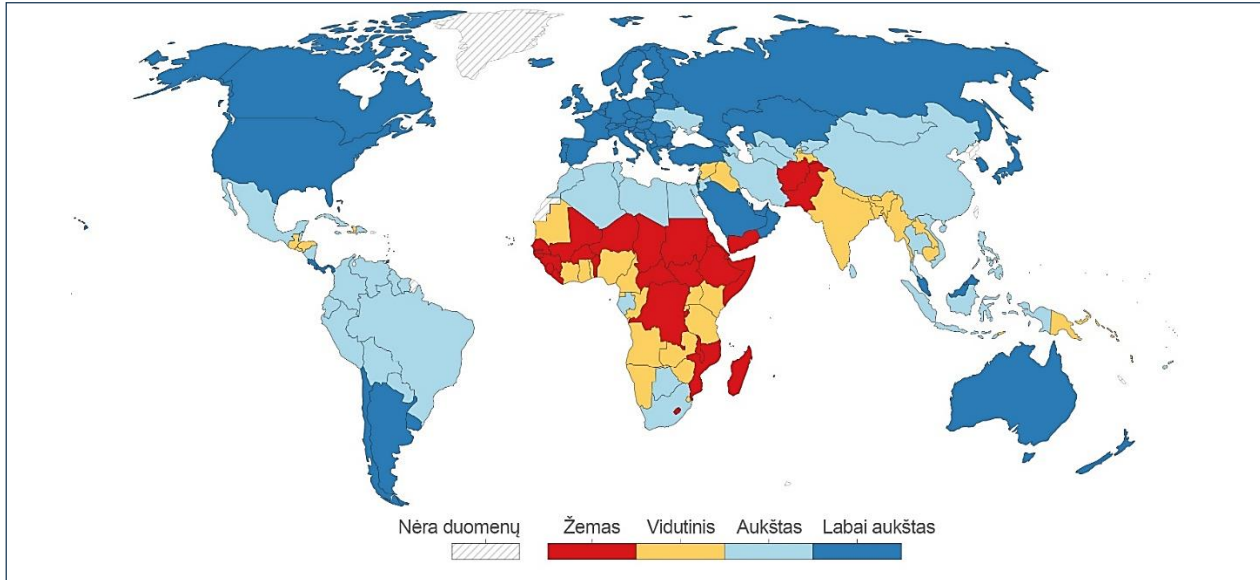
(2 taškai)

- 3.5.** Kaip paskatinti gaminti dar daugiau elektros energijos Lietuvoje iš atsinaujinančių energijos išteklių? Pasiūlykite vieną priemonę.

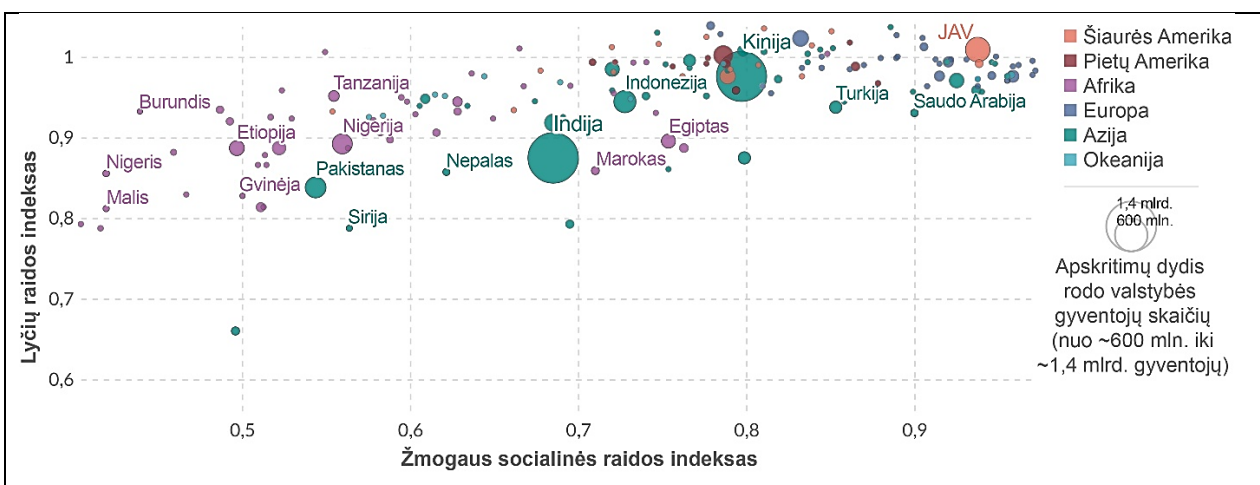
<p>Juodraštis</p> <p>.....</p>

(1 taškas)

¹¹ plėtra – rozwój – развитие – розвиток

1 struktūrinio klausimo A, B, C šaltiniai**A šaltinis. Pasaulio valstybių žmogaus socialinės raidos indeksas (ŽSRI) 2023 m.****B šaltinis. Kai kurių Afrikos valstybių ekonominio ir socialinio išsivystymo lygio rodikliai**

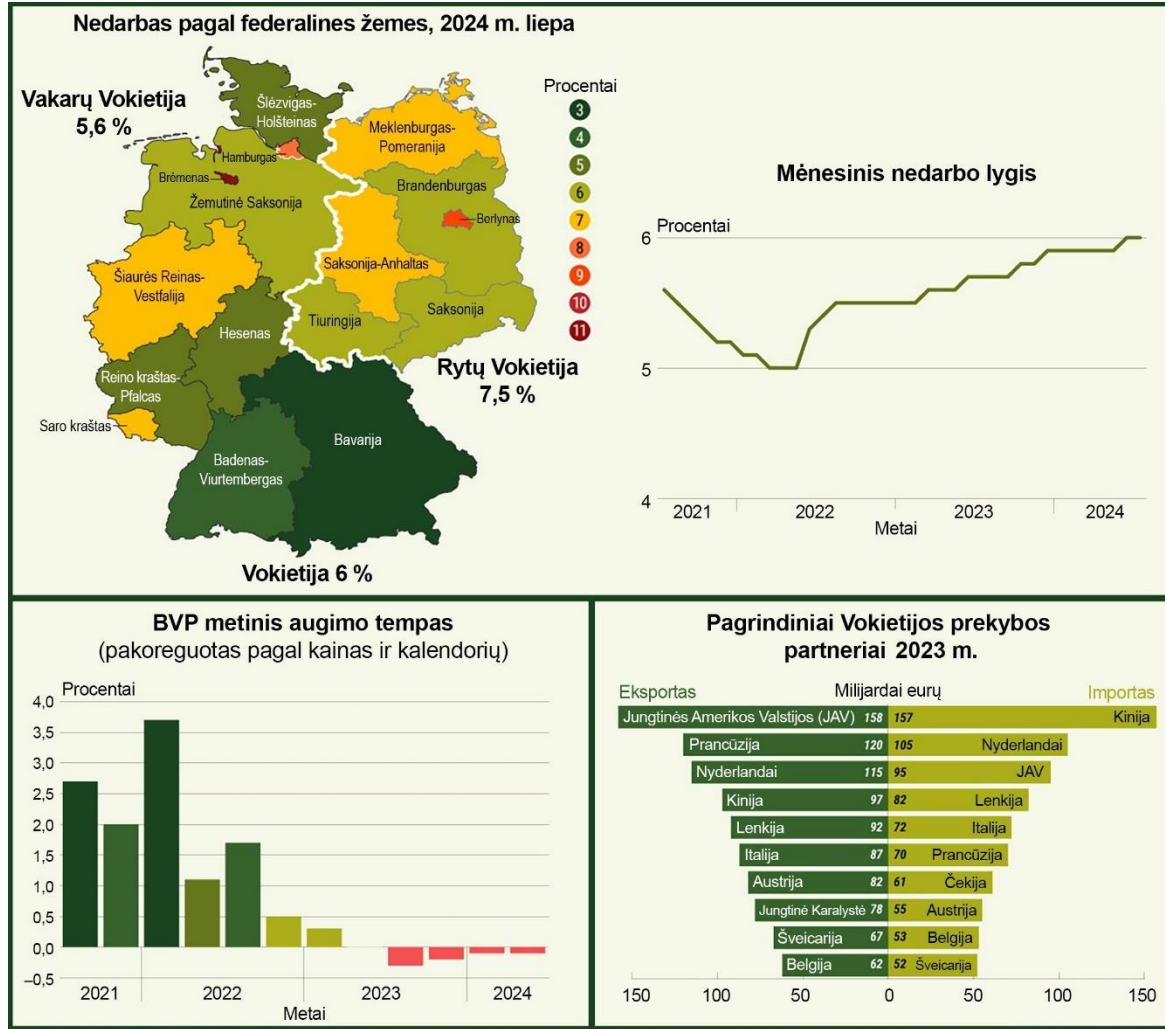
Valstybė	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais)	Energijos suvartojimas vienam gyventojui (kg naftos ekvivalento)	Gydytojų skaičius (1 gydytojas, tenkantis gyventojų skaičiui)	Suaugusiųjų raštingumas (%)
Etiopija	66	450	38 000	43
Tanzanija	66	500	25 000	78
Pietų Afrikos Respublika	64	2 700	900	95
Nigeris	62	350	20 000	35
Čadas	54	420	15 000	22
Namibija	65	1 800	1 700	91

C šaltinis. Pasaulio valstybių ir regionų lyčių raidos indeksas (LRI*) ir žmogaus socialinės raidos indeksas (ŽSRI) 2023 m.

* LRI rodo moterų ir vyrų padėties raidos skirtumus pagal sveikatą, švietimą ir galimybes naudotis ekonominiais ištekliais. Didesnė už 1 LRI reikšmė rodo geresnę moterų padėtį šalyje, o mažesnė už 1 – geresnę vyrų padėtį. Jei LRI reikšmė artima 1, vadinasi, moterų ir vyrų padėtis panaši.

2 struktūrinio klausimo D, E šaltiniai

D šaltinis. Vokietijos ekonomika 2024 m.

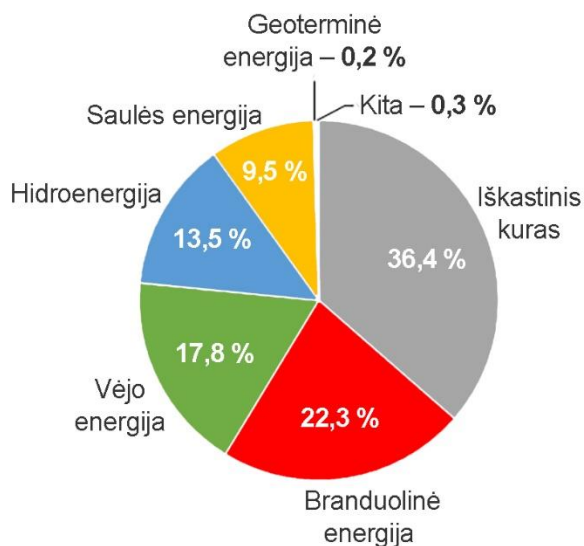

E šaltinis. Europos Sąjungos ir Brazilijos prekybos ryšiai

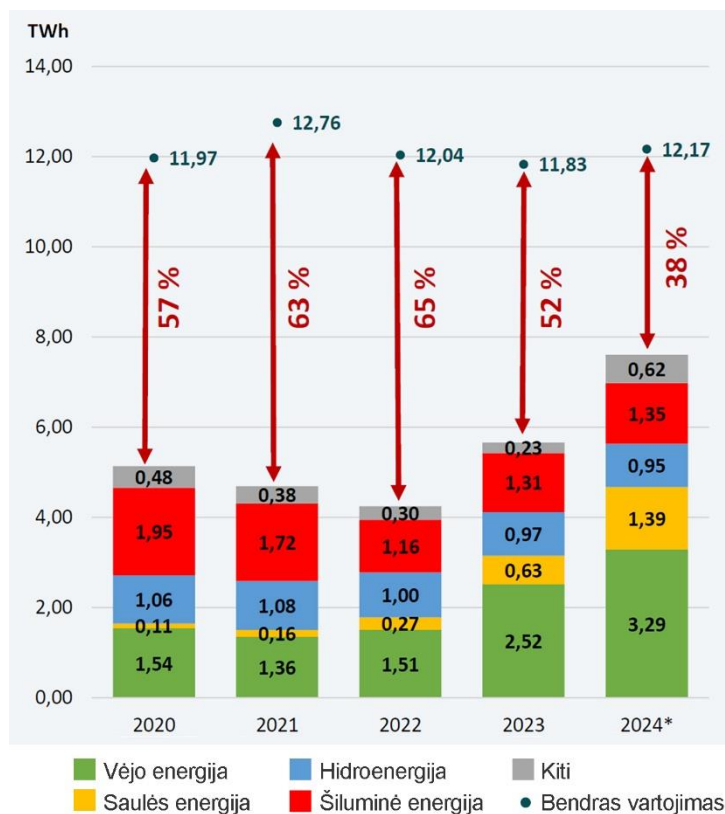

3 struktūrinio klausimo F, G šaltiniai

F šaltinis. *Europos Sąjungos elektros energijos gamyba GWh (%) 2023 m.*

G šaltinis. *Lietuvos elektros energijos gamyba ir vartojimas TWh 2020–2024 m.*

4 struktūrinio klausimo H, J, K šaltiniai

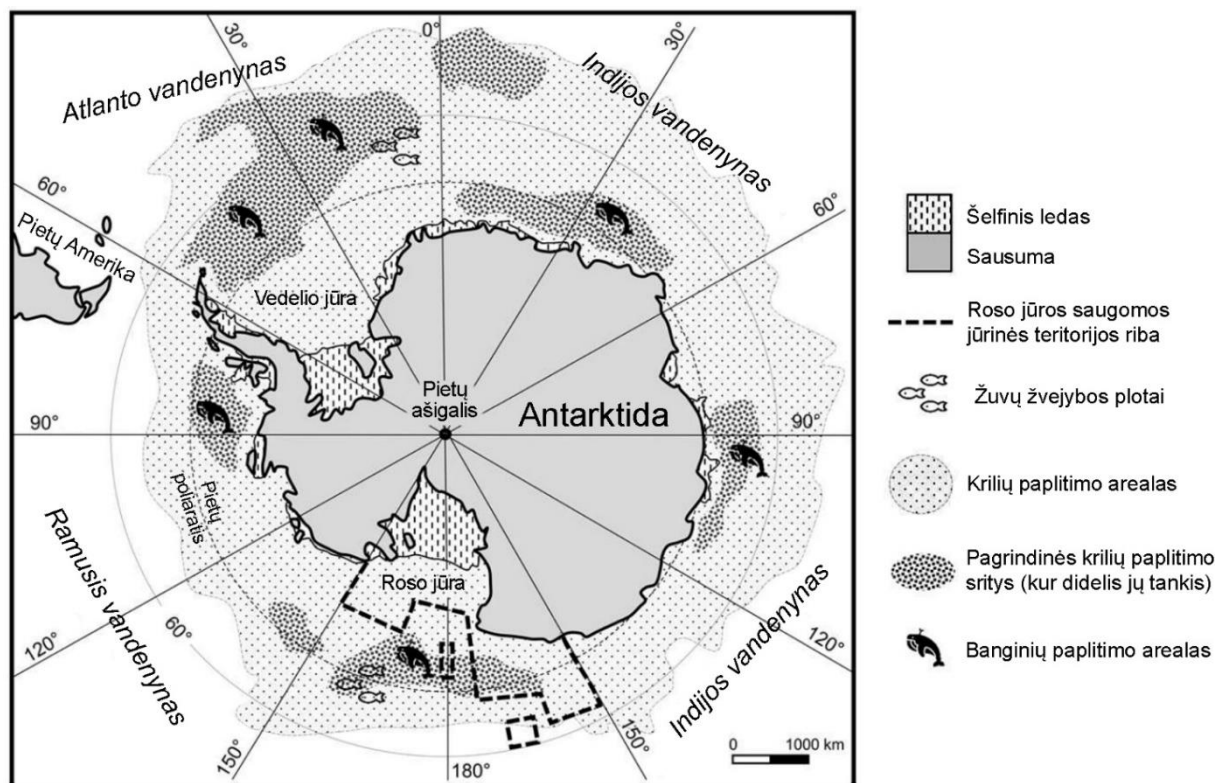
H šaltinis. *Pagal straipsnį Pasaulio gamtos fondo interneto svetainėje*

Antarkties jūrų gyvųjų išteklių apsaugos komisijai (toliau – Komisijai) per tarptautinį susitikimą Hobarte (Australijoje) nepavyko sutarti dėl krilių žvejybos reguliavimo ir naujų saugomų jūrinių teritorijų steigimo Antarktidos pusiasalio regione. Pasiiekti sutarimą sutrukdė politiniai interesai, tad kriliai ir toliau bus žvejojami, nesilaikant apsaugos principų. Tai kelia grėsmę pingvinams, banginiams, ruoniams ir visai Antarkties jūrų ekosistemai.

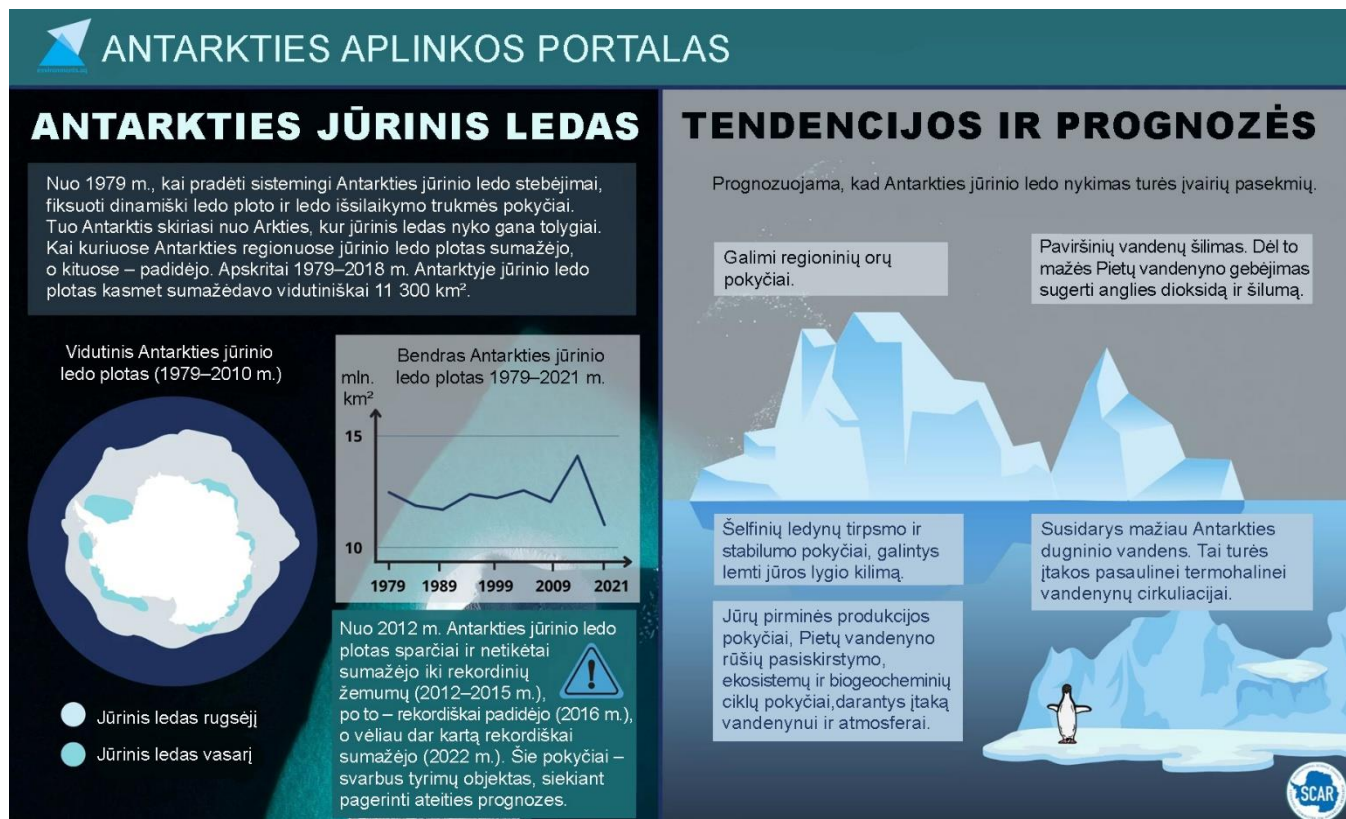
Antarkties kriliai vadinami Pietų vandenyno superherojais, nes jie labai svarbūs Antarkties mitybos grandinėse. Tačiau klimato kaita ir netvari žvejyba kriliams kelia didžiulę grėsmę. Augant pramonei žvejybai, būtina, kad Komisija kuo skubiau imtųsi priemonių, reglamentuojančių krilių žvejybą ir krilių bei jų plėšrūnų buveinių apsaugą saugomose jūrinėse teritorijose.

Pasaulio gamtos fondas ragina laikinai sustabdyti krilių žvejybą – paskelbti moratoriumą, kol bus sukurta žuvininkystės kontrolės sistema, atsižvelgiant į ekosistemas ir apsaugos principus. Kadangi imtis tinkamos Antarkties gamtos apsaugos trukdo geopolitiniai interesai, itin svarbu valstybių tarptautinis bendradarbiavimas.

J šaltinis. Pietų poliarinė sritis (Antarktida)

K šaltinis. Antarkties jūrinio ledo pokyčiai, tendencijos ir prognozės

3.6. Europos Komisija pristatė veikslių gaires „REPowerEU“, pagal kurias numatoma mažinti priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro, paskirstyti jo tiekiamą ir spartinti atsinaujinančių energijos išteklių energetikos plėtrą. Siekiant šių tikslų, svarbu patikimi elektros energijos perdavimo tinklai ir tarpvalstybinės jungtys.

Įvertinkite keturis pateiktus planus ir pasirinkite, jūsų nuomone, Europos Sąjungai tinkamiausią planą. Pagrįskite savo pasirinkimą. Paaiškinkite, kaip šis planas Europos Sąjungos valstybėms ateityje galėtų užtikrinti¹² stabilų ir saugų energijos tiekiamą.

1 planas
Pastatyti naujų branduolinių elektrinių.

2 planas
Padidinti vėjo elektrinių skaičių jūroje ir kalnuose.

3 planas
Ieškoti naftos ir gamtinių dujų jūros šelfe.

4 planas
Importuoti didelius akmens anglių kiekius iš Kinijos.

Juodraštis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(3 taškai)

3.7. Prognozuojama, kad daugelyje Europos Sąjungos valstybių artimiausiais dešimtmečiais elektros energijos gamyba padidės. Kodėl taip prognozuojama? Pateikite du argumentus.

Juodraštis

1.

.....

2.

.....

(2 taškai)

¹² užtikrinti – zapewnić – обеспечить – забезпечити

4 struktūrinis klausimas. Remdamiesi H, J, K šaltiniais (p. 9–10) ir žiniomis, atlikite 4.1–4.5 užduotis.

4.1. Kuri Antarktidos žemyno dalis yra didesnė – esanti Rytų pusrutulyje ar Vakarų pusrutulyje (J šaltinis)?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

4.2. Nurodykite vieną galimą globalios oro temperatūros kilimo pasekmę Antarktyje.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

4.3. Remdamiesi H šaltiniu, paaiškinkite, kaip klimato kaita veikia krilių populiacijas ir kaip banginių populiacijas.

Juodraštis

Krilių populiacijas

.....

Banginių populiacijas

.....

(2 taškai)

4.4. Nurodykite du gamtinius ir du antropogeninius veiksnius, keičiančius Žemės klimatą (K šaltinis).

Juodraštis

Gamtiniai veiksniai:

1.

2.

Antropogeniniai veiksniai:

1.

2.

(4 taškai)

4.5. Remdamiesi pateiktu tekstu ir geografijos žiniomis, įvertinkite, **ar Antarktidoje plėtojamas turizmas gali būti laikomas tvariu**¹³. Atsakydami remkitės tekste pateiktais duomenimis.

Turizmas Antarktidoje

Antarktida – kol kas mažiausiai žmogaus paveiktas žemynas. Tačiau šiuo metu tai viena unikaliausių turizmo krypčių. Dėl gamtinių sąlygų turizmo sezonas Antarktidoje trumpas, todėl daug turistų tuo pačiu metu susitelkia palyginti nedidelėje teritorijoje, ypač Antarktidos pusiasalyje. Šiame regione apsilanko 98 proc. visų į Antarktidą keliaujančių turistų. Augant turistų skaičiui, kyla iššūkis suderinti turizmo paslaugas su trapios ekosistemos apsauga.

Turizmo sezonas Antarktidoje trunka nuo spalio iki balandžio, kai sumažėja jūrinio ledo plotas ir žemyno teritorija tampa lengviau pasiekama. Per 2024–2025 m. turizmo sezoną Antarktidoje apsilankė maždaug 117 tūkst. turistų: apie 80 tūkst. išsilaipino krante, o apie 37 tūkst. keliavo kruiziniais laivais.

Turizmas Antarktidoje gali kelti grėsmę jautrioms ekosistemoms: neigiamai paveikti augaliją, dirvožemį, trikdyti perinčius paukščius. Be to, jis didina biologinės taršos riziką. Todėl, siekiant užtikrinti darnią turizmo plėtrą Antarktidoje, būtinas tarptautinis bendradarbiavimas.

Juodraštis

Ar Antarktidoje plėtojamas turizmas gali būti laikomas tvariu?

Suformuluokite aiškia savo poziciją (taip / iš dalies / ne) ir ją pagrįskite.

.....

.....

.....

.....

Dviem argumentais pagrįskite, kodėl Antarktidos gamta yra itin jautri žmogaus intervencijai*.

1.

.....

.....

Nurodykite du neigiamus turizmo poveikius Antarktidos gamtinei aplinkai.

1.

2.

(Tęsinys kitame puslapyje)

* intervencija – kišimasis

¹³ tvarus – trwały – устойчивый – стабил

Į Antarktidą vykstama ir moksliniais tikslais. Kodėl Antarktidos tyrimai yra svarbūs mokslui ir žmonijos ateičiai? Pateikite paaiškinimą ir vieną mokslinių tyrimų pavyzdį.

Paaiškinimas

.....

.....

.....

Pavyzdys

.....

.....

.....

(7 taškai)

JUODRAŠTIS

JUODRAŠTIS

Šaltiniai

<https://ourworldindata.org/grapher/human-development-index>
<https://ourworldindata.org/grapher/gender-development-index-vs-human-development-index>
<https://wdi.worldbank.org/table/4.2>
<https://geopoliticalfutures.com/germanys-economy-tips-back-toward-recession/>
<https://eubraziltrade.org/wp-content/uploads/2019/04/brazilEUinfographic.png>
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Electricity_production,_consumption_and_market_overview
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Net_electricity_generation,_EU,_2023.png
https://www.ena.lt/uploads/NEL-generacija/NEL-2024-12-generacija_2025-01-06.pdf
https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en?utm_source=chatgpt.com
https://wwf.org.au/news/2025/wwf-calls-for-moratorium-on-krill-fishing-after-negotiations-fail-to-protect/?utm_source=chatgpt.com
https://documents.ats.aq/ATCM47/WW/ATCM47_WW012_e.pdf?utm_source=chatgpt.com
https://environments.aq/publications/tourism-in-antarctica-facts-concerns-and-challenges/?utm_source=chatgpt.com
<https://www.facebook.com/groups/2514526253>
https://www.ats.aq/e/tourism.html?utm_source=chatgpt.com